

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
Республіканський методичний кабінет
навчальних закладів мистецтв і культури

АРАНЖУВАННЯ
ТВОРІВ ДЛЯ СТРУННИХ
АНСАМБЛІВ

Програма
для музичних училищ із спеціальності
N0502 "Струнні інструменти"

Київ - 1994

Укладач - Є.О.Сергієнко, викладач черкаського музичного училища ім.С.С.Гулака-артемовського

Рецензенти - О.М.Кравчук, професор Київської консерваторії ім.П.І.Чайковського
- А.М.Серебрянников, викладач Київського музичного училища ім.Р.М.Глієра

Відповідальний за випуск - С.П.Шинкаренко

Редактор - О.Г.Підсуха

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Необхідність вивчення зазначеного курсу зумовлена практичною потребою у володінні майбутніми викладачами шкіл естетичного виховання основними навичками аранжування для струнних ансамблів (оркестрів), різних за кількісним та якісним складами. Необхідність аранжування музичних творів пов'язана з відсутністю різноманітного якісного навчально-педагогічного та концертного репертуару, який враховував би можливості та потреби загального музичного та професійного виховання учнівської молоді.

Основою репертуару струнних ансамблів (оркестрів) шкіл естетичного виховання мають бути музичні твори вітчизняних та зарубіжних композиторів різні за жанрами та стилями.

Перелік творів для аранжування може включати зразки інструментальної, хорової та вокальної музики, що дасть можливість ознайомлення студентів з широким колом вітчизняної та зарубіжної музичної спадщини, творами сучасних композиторів.

МЕТА КУРСУ

Вивчення курсу має сприяти розширенню професійних знань, навичок, вихованню серйозного ставлення до оригінального авторського задуму, впливати на розвиток професійної вимогливості, художнього смаку студентів.

Оволодіння майбутніми фахівцями необхідним рівнем теоретичних знань і практичних навичок аранжування музичних творів спрямоване на розширення музичного кругозору та виховання творчої самостійності і зацікавленості студентів майбутньою професійною діяльністю.

Індивідуальні заняття з викладачем і самостійна робота студентів передбачають виконання практичних завдань за тематичним планом, вивчення і аналіз художніх зразків аранжування музичних творів, аналіз клавірів, партитур та навчальних посібників.

КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

На контрольний (підсумковий) урок студент повинен подати:

- 1). партитуру одного самостійно аранжованого музичного твору малої форми для однорідного струнного ансамблю;
- 2). партитуру одного самостійно аранжованого музичного твору малої форми для змішаного складу струнного ансамблю або струнного оркестру.

ПРИБЛИЗНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

N	Назва теми	кількість годин
1	Типові склади струнних ансамблів, організація їх роботи	1
2	Основні характеристики інструментів струнних ансамблів, їх технічні і художні можливості	1
3	Партитура ансамблю струнних інструментів; партитура струнного оркестру.	1
4	Особливості аранжування для однорідних струнних ансамблів: а) ансамблю скрипалів б) ансамблю альтистів в) ансамблю віолончелістів.	5
5	особливості аранжування для змішаних складів струнних ансамблів: а) група скрипок б) група альтів в) група віолончелей і контрабас.	6
6	Акомпануючий струнний ансамбль (оркестр)	2
7	Підсумковий (заліковий) урок.	1

ВСЬОГО: 17 годин

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1.

Типові склади струнних ансамблів, їх кількісний та якісний склад. особливості комплектації ансамблів за віковими групами і рівнем виконавської підготовки учнів.

Форми і методи організації навчальної роботи в учнівських струнних ансамблях (індивідуальні, групові, зведені репетиції).

Тема 2.

Основні характеристики різних складів струнних ансамблів: діапазон, стрій, інтонація, прийом штрихової артикуляції, аплікатура, динаміка, сонористичні прийоми в ансамблевому виконавстві.

Тема 3.

Партитура і клавір струнного ансамблю, партитура струнного оркестру. Запис нотного тексту (ключі, запис штрихових та аплікатурних прийомів, темпові та динамічні позначення).

Тема 4.

Особливості аранжування для однорідних струнних ансамблів:

а) ансамбль скрипалів, його кількісний склад; особливості фактури партитури; використання фортепіанного супроводу; планування навчально-педагогічного та концертного репертуару ансамблю скрипалів;

б) ансамбль альтистів, його кількісний склад; особливості фактури партитури; використання фортепіанного супроводу; планування навчально-педагогічного та концертного репертуару ансамблю альтистів;

в) ансамбль віолончелістів, його кількісний склад; особливості фактури партитури; використання фортепіанного супроводу; планування навчально-педагогічного та концертного репертуару ансамблю віолончелістів.

Тема 5.

Аранжування для змішаних складів струнних ансамблів; типи змішаних складів (ансамбль скрипалів і альтистів; ансамбль альтистів-віолончелістів; ансамбль скрипалів та віолончелістів; струнний оркестр). Unis., div., октавне замкнення мелодії, гармонічна акордова педаль, мелодична фігурація, контрапунктичні прийоми.

Тема 6.

Акомпануючий струнний ансамбль (оркестр). Види акомпанементу: акомпануючі педалі-унісони, октавні, гармонічні. Мелодичні побудови (unis., контрапунктичні та ін.). Значення акустичного балансу, динамічні і тембральні співвідношення, штриховий ансамбль.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ СПИСОК НОТНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Березовський М. Соната для скрипки і чембало. К.: Музична Країна, 1986
2. Віолончель. 4 клас. К.: Музична Україна, 1988
3. Гомоляка В. Десять п'єс для скрипки і фортепіано. К.: Музична Україна, 1976
4. Гріг Е. Романси і пісні. Зошит 1. (упоряд. Г.Орентліхер). М.: Музыка, 1966
5. Звуки світу. П'єси для фортепіано. Вип.7. М.: Советский композитор, 1980
6. Кирейко В. Сюїта з балету "Тіні забутих предків". К., Музична Україна, 1971
7. Мейтус Ю. Романси. М.: Музгиз, 1962
8. Педагогічний репертуар ДМШ для скрипки. 5 клас. Вип.1 (упоряд. В.Стеценко), К.: Музична Україна, 1962
9. П'єси для віолончелі і фортепіано. Л.: Советский композитор, 1988
10. П'єси зарубіжних композиторів XVIIIст. Перекладення для віолончелі і фортепіано. М.: Музыка, 1974
11. Прокоф'єв С. Шостакович Д. Вибрані фортепіанні п'єси для дітей. М.: Музыка, 1980
12. Скорик М. Дитячий альбом. К.: Музична Україна, 1970
13. Стеценко К. Два романси українських композиторів для скрипки і фортепіано. Транскрипція І.Добржинця. К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і літератури, 1961
14. Фортепіано. Учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. 2 клас, вид.8 (упоряд.Б.Мілич) К.: Музична Україна, 1978
15. Хрестоматія Педагогічного репертуару для фортепіано, 4 клас (упорядн.Н.Любомудрова). М.: Музыка, 1966
16. Чайковський П. Твори для фортепіано. (ред.Е.Баба-сян). К.: Музична Україна, 1984

РЕКОМЕНДОВАНИЙ СПИСОК ТВОРІВ

ДЛЯ АРАНЖУВАННЯ

Бах Й.С.	Аріозо (10)*
Балтін О.	Фуга з циклу "Шкільний зошит" (5)
Березовський М.	Соната для скрипки і чембало (1)
Гайдн Й.	Менует (10)
Гомоляка В.	Ноктюрн (3)

Гріг Е.	"Серце поета", "Люблю тебе" з циклу "Мелодії серця" (4)
Ешпай А.	Дві прелюдії (5)
Кирейко В.	Танець вівчарів, Козачок
Лисенко М.	Елегія (Пам'яті Т.Г.Шевченко) (8)
Любарський М.	Українська народна пісня (14)
Маттесон І.	Арія (10)
Металіди Т.	Веселий дятел (2)
Мейтус Ю.	Сосна (7)
Полянський Ю.	Анданте, Мелодія (2)
Прокоф'єв С.	Алегретто, Вальс з "Дитячих рукописів" (11)
	Вальс, Марш з циклу "Дитячна музика" (11)
Ребіков В.	Наївна розповідь (15)
Скорик М.	Простенька пісенька, Народний танець (12)
Слонімський С.	Танець слона і слониhi. Вальс метелика.
	Танець черепахи. Рок-ансамбль крокодилів і бегемотів (9)
Стеценко К.	Романс "Дивлюсь я на ясні зорі" (13)
Стоянов В.	Пустощі із зб. "Сядь за рояль" (5)
Флойд К.	Ранкова пісня із зб. "Епізоди" (5)
Чайковський П.	Ранковий роздум, Зимовий ранок, Гра в конячки, Вальс, Старовинна французька пісенька, Солодка мрія, Хорал (16)
Шостакович Д.	Гавот, Вальс з циклу "Танці ляльок" (11)
	Марш, Вальс, Весела казка, Сумна казка
	"Дитячий зошит" (11)

* Примітка: в дужках зазначено порядковий номер, під яким збірник з цим твором подано у списку рекомендованої літератури.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Агафонніков Н. Симфонічна партитура. Л.: Музыка, 1967
2. Вахняк Є. Хорове аранжування. К.: Музична Україна, 1977
3. Гіро Е. Практичне керівництво до вивчення інструментування. вид.П.Юргенсона, М.: 1982
4. Глінка М. Нотатки про інструментування. В зб. М.Глінка, Літературна спадщина. т.1 М.: 1952
5. Зряковський Н. Загальний курс інструментознавства. М.: Музыка, 1976
6. Карс А. Історія оркестровки. М.: Музыка, 1990
7. Клебанов Д. Мистецтво інструментування. Оркестрові стилі в російській музиці. Зб.статей. Л.: Музыка, 1967
8. Крейн Ю. Стиль і колорит в оркестровці. М.: Музыка, 1967
9. Пшеничний Д. Аранжування для народних інструментів. К.: Музична Україна, 1980